

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Pénteken Februárius 24-dik napján, 1815-dik esztendőben.

Nagy Britannia.

Ennek a' hatalmas és gazdag Ország-
nak birtokai e' világnak nem csak esmere-
tesebb, hanem esmérteleőbb részeire is,
nevezetesen Polynesiára kiterjedtek. Eu-
rópában Birja Angliát, Scotiát, és Irlandi-
át — Asiában Bengálát, Baharát, Ovis-
tát, Maderát; Afrikában James Islandiát,
és a' Sz. Helena szigetét; Amerikának északi
részében Hudsonsbeyt, Neufudlandot,
Neu-Schoulandot, Felső és Alsó Kanadát,
és az ugy nevezett Bahamo szigeteket; az
északi Indiában Jamajkát, Barbados, An-
tiguát, és több más szigeteket.

Polynesiát 1787-dik esztendőben
C o o k igen híres Anglus tengeri utazó ta-
lálta fel, és mivel e' világnak az a' része
tsupa szigetekből áll, azt Polynesiának ne-
vezte, 's az Angliai birodalom alá vetette.
Elsőnté ugy gondolkozván ennek fő kor-
mányozója, hogy a' világnak ezen 5 - dik
részét nem csak természeti, hanem erkölcsi
tulajdonságára nézve is nagy tökéletességre
viheti, sem fáradságának, sem költségének
nem kedvezett, 's azon ország megnépesi-
tésére egy új várost Neu-Süd Wallist
építtetett, mellybe azokat a' N. Britanniai
lakosokat, a' kik gonosz tselekedetekért
halált érdemlettek volna, oda küldötte,
és nem csak természeti, hanem erkölcsi
tulajdonságaikban is meg tökéletesíteni

igyekezett. A' mint az Angliai közönséges
ujszáglevelékben olvassuk, 1787-dik esz-
tendőől fogva 1813-ikig, következképen
26 esztendők elforgása alatt a' Botani
Beyba számkivetésbe, küldetett gonosz-
tevőnek oda vitetésekre, az oda küldetett
hajóknak kikészítetésekre, és coloniákra
ket milliom négyszáz hatvan öt ezer két-
száz nyolcvan két font sterlinget költött.
E' mellett arról is tudósítatván a' Parla-
mentum, hogy az oda küldetett gonosz-
tevők sem a' pallérozásban, sem a' kézimise-
tersegekben előbb nem mennek, követke-
zképpen a' várakozásnak eleget nem te-
hetnek, és az oda küldetett hajók minden-
kor üresen térnek vissza, azt végzetie,
hogy oda többé egy gonosztévőt sem fog
küldeni, és reájok semmi költséget nem
teszen.

A' Morning Chronicle nevezet-
tű Londoni zurnal azt hírteli, hogy Stock-
holmban valamely titkos öszve esküvés
nyilatkozott ki, melly még most ugyan
mely titokban tartatik; addig míg az ösz-
veesküdtek minnyáján kitutódnak. Ennek
az öszveesküvéfnek egy nevezetes tagja
Bárá Pipér miheylt észre vette, hogy
a' Stockholmi kir. Udvar azon öszve eskü-
vést megsejdtette, azonnal magát főbe
lötte, miheylt a' koronai herczeg erről tu-
dósítatott, leg' ottan a' Stockholmi kato-
na őrtzenek verérenék Adlercreutz

Generálnak megparantsolta, hogy a várost hagyja el, és menjen a maga jószágába. Hasonló parantsolatot vettek két fő rangú nemes urak. Ezen történetről sokféle vélekedéssel vannak a Publikumban, de még most senki bizonyosan nem tudja, ki legyen annak rúgója.

Azon Londoni újságlevelek és a Morning Chronicle is nagyon morognak, hogy az Angliai Miniszterek a Febr. 9-diken kezdődött Parlamentáris Gyűlésre a magok jó barátjaikat öszszegyűjtöttek. Ugy tetszik (így szoll a nevezett zsurnal) hogy valamely fontos dolgot formálnak a Miniszterek elméjekben; talán tovább akarják a Parlamentum öszszegyűlését halasztani, vagy talán kevés reménységek van arra, hogy azon meghatározott napra Lord Castlereagh haza mehessen, vagy hogy a Ministeriumban más hely fogna nékie adattatni 's a' t. Ezeket a vélekedéseket gyalázatosoknak nevezi a Londoni Kurir; 's kétségkívül az antiministeriális résznek főrtélya ez, hogy olly dolgot hömpöríthessenek a Miniszterek eleibe, mellyre ezek még ne felelhessenek illendőképen.

Afrika.

A Tunisi haramiatársaságról ezeket olvassuk a Bétsi hivatal szerént való újságlevelekben: Midőn, ugymond, Mahmud Bej, a ki 1753-dik esztendőben a Tunisi kormányra emeltetett, hanem 1759-dik esztendőben megholt volna, két serdült fiakat hagyott maga után, ugymint Mahmud és Ismael Bejokat, kiknek tutorává Ali Beget tette. Ez a tutor a helyett, hogy a megholt Béjnak elsőb szülött fiát Mahmud Bejt, a ki tökéletes Korra ért, édes atya helyébe uralkodó hertzeggé tette volna, maga kezdett uralkodni, sőt a midőn 1782-dik esz-

tendőben halála órájához közelgetett volna, az országlast első szülött fiára Sidi Hamudra hagyta, a ki a mult esztendő Spt. hónapnak 17-kén meg halván, Sidi Ottomandra szállott az uralkodás. De enboldogsága sokáig nem tartott, mivel a törvényes de ősi jussaitól megfosztatott Tunisi hertzeg Mahmud Bej erőszakkal maga alá vetette azon társaságban való uralkodást, t. i. a mult Dec. 21-dik napját követett éjjel a maga testvér ötsével Sidi Ismaellel, és mintegy 30. emberrel Sidi Ottomandra házába ment, és mind ötet magát mind három fiait, mind nevezetesebb udvaritisztjeit megölette, 's magát uralkodó Bejnak kiáltattaki. Ez az egész történet nem csak meg nem háborította a köz tsendességet, sőt inkább nagy örömet gerjesztett a népben.

Ez úttal jó leszen azokról a négy Afrikai haramja társaságokról valamit szollani, mellyek a közép tengerben kereskedő Európai nemzeteket sokszor háborgatják, kereskedő hajóikat az azokon találtató portékákat elrabolják, és a kereskedőket é másokat, a kiket hajóikon találva, örökös rabságra viszik. Ama híres Anglus Admirális Sidney Smith a Bétsi Congressuson lévő Fejedelmeknek avval kínálkozott, hogy ha néki megengedődik, ő kész leszen azeket a barbarus nemzeteket megzabolázni.

Melly kegyetlenül bánnyanak ezek a minden emberi érzékenység nélkül szükködő haramjak az általok elfogattott keresztény rabokkal, meg tetszik abból az írásból, mellyet egy Anglus utazó e tárgyról kiadott nem régiben. Az én Algiriában való mulatásom alatt az ott lévő Anglus Consulnak nyári házában laktam, de minden reggel bé méntem Algiria városába azoknak a szerentsetlen uti társaimnak

meglátogatásokra, a' kik ezeknek a' haramjárnak kezeibe estek vala. Mind a' ketten Livornóból valók, voltak és az egyik kereskedő, a' másik egy derek festő volt. Mind a' ketten az Algiriások rabságába estek, és mind á' ketten különös kegyelenből menekedtek meg a' robotos munkáktól (az uri dologtól). Mivel én is kevés ideig mulathattam náluk, mindenkor szomorodott szívvel és lelkem keserűségével mentem ki ebből a' szörnyű városból. Algiria városának kőfalai közt mindenkor félelem és szorongatás közt kell lenni, 's úgy tetszik, mintha ennek a' kegyetlen uralkodásnak és félelemnek országában nehezen lehetne lehelni. A' tyrannusoknak és rabszolgáknak, a' felfuvalkodott barbarusoknak és sohajtozó szerentsétlen embereknek, a' dölfősségnek és nagy megalázódásnak, az erőszakalkodásnak és félelemnek látása, a' minden érzékenység nélkül való rosszszül bánásnak, tömlöztöztetésnek, és megöletetésnek lehetősége csak azért, mivel egy dühös ember úgy akarja 's a' t. mindent, a' ki ezeket látja, eltsüggerzt, és a' józan okosságának tehetségeit megtompítja.

A' ki nem tudja, miből áll a' rabszolgaság, a' ki soha sem látta, miként bánanak Algiriában a' Keresztény foglyokkal, az a' legnagyobb szerentsétlenséget nem esméri, sőt meg sem foghatja, azt, miből áll a' nyomoruság és inség és mennyire eltsüggerhet a' szerentsétlen halandó embernek a' lelke nem tudhattya. Mikor én Algiriában voltam 1600 rabszolgáknál többben voltak ottan, minden esztendőben száznál többen halnak meg a' sok bú és keserűség, vagy a' sok terhelés és felettébb való kizsátozás miatt. Minden este egy földön házba záratnak, mellyben a' száraz földön kéntelenítettnek hálani, a' hól szél és esső keresztül járja őket. Mihelyt a' reggeli hajnal hasakozik, mingyárt felverik álmokból, és szörnyű verésekkel hajtyák őket a' terhes

munkára, melly estig tart. Sokan közülök a' fegyveres házban dolgozik, a' hol a' legkissebb hibájokért is szörnyen megveretnek, némellyeknek 500 ifapást is ütnek átalpára — Mások, mint valamely vad állatok kéntelenek a' hegyekről nagy köveket lehurczolni, mellyeknek terhe alatt sokan lerogyván össze morisoltatnak — Néhányat közülök megtsonkittatva, és vérrel beborítva láttam a' városba vissza menni, másokat az útzákon ledülni, 's a' sok verés után onnan láttam, sokkal békesseges türéssel elszenvedvén ezeket a' kínzásokat, meg sem mozdultak a' földről, hanem szívszakadva várták a' halált.

„Ezeknek a' boldogtalan teremtéseknek elefégek két tízpóból áll, mellyel nékik reggel és este meg kell elégedni, ez az ó tízpójok a' fekete szénhez hasonló, 's olly késerű mint az epe.

Minnyájan nagy nyomoruságban, és reménység 's vigasztalás nélkül élnek, nem csak az Istent nem tisztelhetik, hanem vigasztalásokra papot sem hivathatnak magokhoz; a' Spanyoloknak volt ott egy szegény papjok, a' ki az ispotályra vigyázott, és a' keresztény rabokat eltemette. Egy-néhány esztendővel énnelölte még Spanyol Ország egy kis temetőhelyet vett volna, a' meg holt keresztény rabokat elsem temették, hanem közönséges helyre vetettek 's mind addig ott engedték heverni, míg holt testeket az ebek megették.

„Ezeket a' szerentsétlen embereket igen nehezen és nagy summán lehet kiváltani, mivel ezeknek a' barbarusoknak indulatoskodások a' fővényesség, és igen nagy summa pénzt kívánnak csak egynek kiváltatásáért is, 's ez az oka, hogy a' Bey és más nevezetes familiák nagyon meggazda-

gúlnak. A' mostani Bey Hadschi Ali Pasca'ra' legkegyetlenebbember volté' világon a' ki ekkorig Algériában uralkodott; bat esztendeje, hogy uralkodik, és ő ezt a' hosszú uralkodását a' maga viházzóságának, 's rendkívül való kegyetlenségének köszönheti. Midőn közönséges helyen megjelenik, sok strázsák veszik őtet körül, és a' nép közül senki sem bátorodik ennek az irtóztató embernek szemébe nézni, hanem mibelyt mellette elmegy, a' földre lefekszik 's így kiált: Salamelch. Avval kérkedik ez a' gonosz teremtes, hogy az ő országa háramjék barlangjából áll. Egykor azon panaszokdott, hogy az Anglusok egy hajóját elvettek, a' melly alkalmatossággal így szóllott nekik: Midőn mi ezt miveljük, helyesen tselekszük, mivel mi háramjék vagyunk, és ezeknek fő vezérek én vagyok.

Spanyol Ország.

Minden Párisi közönséges újságlevelék azt hirdetik, hogy a' Fels. Spanyol Király VII. Ferdinand és az ő testvér öttse Don Carlos meg fognak házasodni. Sokan a' Portugalliai uralkodó hertzeg két hertzeg kiaszronyait néztek ki ezeknek jóvendőbéli feleségül, ugymint VII. Ferdinand királynak Mária Theresiát, az utolsóbbnak Isabella Mária Francisát, a' kik közül az elsőbb 1793-dik, az utolsóbb 1797-dik esztendőben születtek e' világra. Sőt azt is beszéltek, hogy P. Dias Bernat már Brasiliába el is küldetett ezen két Portugalliai hertzegasszonyoknak megkérésekre. Némelyek azt hiszik, hogy a' Fels. Orosz Császári udvarnál lévő Spanyol követ a' Fels. Orosz Császárnak még hajadon hűgát Anna Pavlownát akarta a' Spanyol Országgi Királlyal eljegyeztetni, de hogy az ő kérése a' vallásnak külömbségére nézve el nem fogadtatott,

A' Spanyol országgi Nagy Inquisitor a' mult Jan. 12-dikén minden templomoknak ajtaira következő hirdetménytragasztatott ki: Mi Don Francesco Xavier Mier y Campillo, Isten kegyelméből és az Apostoli Szent Szék kegyességéből Almériai Püspök, III. Károly Királyi Rendjének nagy keresztese, a' Státus tanátsnak tagja, és Nagy Inquisitor a' Spanyol Fels. Király minden hírtokainak, minden kar és minden rendbéli hiv jobbágyinak ennél fogva tudtára adjuk, hogy a' mi Sz. Atyánk VII. Pius Pápa, a' ki a' hitnek tisztaságát telyes szívéből kívánja, és azt akarja, hogy az ő keresztény Státusaiban a' boldogság és tsendeség feun tartattasson, a' mi kegyes uralkodó Fejedelmünknek VII. Ferdinandnak a' szabad Kömivek ellen, Olasz nyelven egy oly végzést küldött, mellyet ő királyi felsege, a' ki a' maga vallásbéli buzgóságát a' minden hitőknek közönséges attyával össze kaptsolni kívánván, annak közönségesse való tetelet minden Státusaiban megengedni méltóztatott.

Ennek a' Sz. Pápa végzésének rövid foglalata e' következőkből áll: Tudtunkra vagyon, hogy számos Spanyolok, a' kik magokat a' mi útálatos tyrannusunk alá adták, és külső országokra hirtzoltattak, abba az erőtlenségbe estek, hogy magokat pártosságra, függetlenségre, minden tévelygésekre, és a' gonosz tselekedetekre vezérlő társaságokban felvéetni engedték. Azonközben reményljük, hogy ezek a' hazájoknak és szabadságnak visza adatott személyek arra megfognak emlékezni, hogy ők Spanyolok, és hogy őseiknek példájok szerint magokat a' legfőbb Paszornak és a' mi törvényes Uruknak alája fogják adni. Az ő Felsege Státusántra tagjainak és a' Sz. Inquisitionnak ajánlására készek vagyunk arra, hogy mi mind azo-

kat, a' kik ezt olvassák, 's a' mi szavunknak engednek, szent tisztünkhöz illendő módon őket szeretettel felfogjuk venni; de hogy ha egy vagy többen találhatnak közülök olyanok (mellytől az Isten bennünket őrizzen) a' kik a' kárhozatnak útján tovább is jární akarnak, mi ezekkel szorosán fogunk bánni, és a' polgári 's egyházi törvények szerént hozatott büntetések alá fogjuk őket rekeszteni."

Arra való nézve azt parantsoljuk, hogy a' jelenvaló végzés az ő Kir. Felségének minden tartományaiiban minden cathedralis és collegialis templomaiban hirdettetődjön ki, hogy azokról való protokollom minden templomoknak ajtaira ragasztassouki, és hogy a' mi engedelünk nélkül az A. Sz. Egyházból való kirekesztésnek 's 200 formális arany büntetés alatt le ne vétetődjön. Irtam Francisco Xavier Püspök és Nagy Inquisitor.

Svédzia Ország.

A' Svédziai koronahertzeg János Károly (volt Frantzia Marsal Bernadotte) a' mult Jan. 28-dikán a' földművelést tökéletesíteni igyekező Kir. Academia tagjainak gyűlésében következő foglalatú beszédet mondott: Uraim! A' Svédzia ország kronikájának két emlékezetes esztendője után nagy örömmel vagyok Kigyelmetek közt. Midőn az én kötelelességim engemet Kigyelmetektől eltávolzni kényszerítették volna, az én gondolatim, és kívánságaim mindenütt követtek a' Kigyelmetek munkáikat — Uraim! Jól emlékezhettek Kigyelmetek arra, minémü környüállások közzé volt akkor Európa tételődve, midőn ez az Akademia felállítatott. A' maga geografiai fekvése által a' közönséges veszedelemnek egyenesen való következeitől Svédzia ország úgyan ment volt de azoknak következeitől mindenkor felhétett. Hogy ha annak a' rendkívül való férfúnak oriasí

iparkodásait kívánt következes koronázta volna meg, most az egész száraz Európa járom alatt volna, és Svédziaának sem maradt volna egyéb segedelem kuffeje, hanem hogy olly sok száz esztendőig tartott diffösségét a' gyalázatos mag aalávetéssel kellett volna meg piszkolni. A' nemzet háladatossága engedett annak a' végzésnek, mellyhez a' kormánysszek akkor nyult vala. Minden környüállások azt kívánták, hogy a' Királynak politikáját egy olly szövetségnek kötésére birják, mellynek jöltévo gyümöitseit az északi országok jól érzették, és a' mellyeknek szerentsés befolyások Európának sorsát megfogják határozni.

Arra kötelez engemet a' báládatosság, hogy azt Sándor Császárnak megfizessem, a' mivel tartozom. Soba sem volt Svédzia országnak ő nállánál hívebb és állardóbb barátja, a' ki a' maga ígéréteit szorosabban betellyesítette volna, mint ő Cs. Felsége. Ez az igazság sok száz esztendőig meg marad, nekém pedig felettébb nagy örömemre szolgál, hogy ezt az igazságot kinyilatkoztathatom — Ujabb reménységet nyert a' világ azon irtóztató hadindítás által, melly az Orosz birodalomnak hatalma és koronája ellen kezdődött. A' Prufszia birodalom a' maga mástól való függésének lántzait öszve törte; a' bazafiuság, és az ő lakosinak uralkodó fejedelme eránt való szeretete számos fegyveres népet tsatolt az Orosz legióhoz; Napoleon ugyan sok kórt szenvedett, de még is lehetett tölle felni. E' világ leggazdagabb országának ura lévén, annak minden segedelem kuffejeivel lirt, hatalmas szövetségeseitől segítettvén, az ő eltöröltetett armádáját ujabb hadi seregekkel ki pótolhatta, a' mellyek a' győzedelemhez szokván, azt gondoltak vala, hogy mindenkör megöljék a' felelőseket a' szerentse, 's erre csak midenkör veszedelmesekek voltak a' száraz Európa szabadságának. A' népeknek, és a' kormánysszekeknek ügyök mindenkör a'

mi segedelünket kívánták. A' néhai Nagy Gustávnak példája, ki nek vitéz hadi népei Német Országnak külömbkülömbféle tartományaiban a' szabadságért hadakoztak vala, a' szabadságnak lántzáit széllyel törték.

A' Balticum (napkeleti) tengeren a' Svétziai armada, mellynek kormányát a' Király réám bizta, általment; mi a' mi utunkat szomorúsággal, de nem minden reménység nélkül kezdetük el; a' mi szorgalmatosságunkat az elmúlt dolgok helybehagyták, a' mi reménységünk az elkerülhetetlen szükségen fundáltatott, azon t. i. hogy a' Svétziai népnek ditsósságát egészen helyreállíthatjuk, a' menoyiben azt a' néhai Gustav Adolf ditsósságával öszvefogjuk kaptsolni. Mint azon szabadságnak barátja annak védelmezésére felindultam, és az en fogadott házamnak jusait a' Német földön akartam védelmezni a' melly már akkor a' maga félelem nélkül való védelmezőjének vérével meg volt festve, nekem már akkor más feltett tzelom, és más gondolatim voltak. Mivel azokat a' sókféle nehézségeket, mellyeken diadal-maskodni, és azokat a' sókféle hafznokat, a' mellyeket öszve kaptsolni kellett vala, előre el láttam, légnagyobb jutalmamnak lenni képzeltem azt, melly Svétzia Országnak szabadságából fogna folyni; minden familiáknak fiai a' Svétziai armádánál voltak, minnyájan buzgóan kívánták, hogy annak a' nemzetnek törekedéseit, melly hajdan olly nagy hirt nevet szerzett magának, most is a' szerentse korodázza meg — Uraim! nagy megilletődéssel követték Kigyelmetek az 1813 dik esztendőnek történeteit. Nem minden félelem nélkül lát-

ták Kigyelmetek azt, hogy az utolsó háborúnak alkalmatosságával Napoleon Császár a' Pruszsziai monarchiának nagy részét elfoglalta, és hogy egy marsuttal volt távúl annak fővárosától Berlinton. Ez a' fő város, melly a' Nagy Fridriknek talentomi, elméssége és emlékeztető oszlopi által nagy hirt 's nevet szerzett magának, kevésbe mult, hogy az ellenség hatalmába nem vettetett. Egyetlenegy fordulás mentette azt meg, és az egyésült armada egy győzedelem után a' másokra mentek előbbre. Minémü következéseilletenek ennek a' háborúnak; tudokra van Kigyelmeteknek, az universalis monarchiáról való álmodozás elenyészett örökre, és a' szabadságnak aranyos hajuala ismét felviradt Európának égein.

„Svétziának különös szerentse hagyott, arra nézve, hogy a' haza tsak nem minden fiait a' maga kebelébe vissza térni látta, a' kik olly feltétellel marsiroztak vala el, hogy az idegen Országot védelmezzék. Mindnyájan vissza jöttek, az ellenség is betsülte őket, minden tartományok lakosinak jó kívánságok követte őket, a' hová a' hadakozásra hivattattak vala, végtére Királyoknak kenyelmességekre, és polgár társaiknak szeretetekre méltókká tették magokat — Ennek a' jó királynak jó kívánsága, és az enyim, és az egész nemzetnek jó kívánsága beteljesitetett, beteljesitetett annyiben, hogy Norvégia Svétzia országgal öszve kaptsoltatott. Ez az öszve kaptsoltatás leg érdemesebb emlékeztető oszlop, melly három nagy királynak emlékezetére épült fel, a' kiknek minden tselekedeteik arra tzeloznak, a' mit az isteni gondviselés előre elvégzett vala.

(A' többi következik)

Febr. 22-dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 281 1/8 forintot Váltó tzedulában. Egy Cs. aranyért 13 forintot.